

EVENIMENTE IMPORTANTE DIN PRIMA JUMĂTATE A ANULUI 1939 REFLECTATE ÎN REGISTRUL ISTORIC AL COMANDAMENTULUI MARINEI (REGALE)

Dr. Silvia IONIȚĂ*

În demersul de valorificare a Fondului Comandamentului Marinei Regale –Registrul istoric, început în anul 2021, ne-am oprit în acest articol la prezentarea adouă din evenimentele importante din istoria marinei române, desfășurate la începutul anului 1939: **Lansarea Puitorului de mine „Amiral Murgescu”** și **prima călătorie de instrucție a Navei-școală „Mircea” pe Marea Mediterană**. Facem o paranteză pentru a preciza că între prezentările celor două evenimente se fac în acest document însemnări sumare despre vizita vasului școală „Aris” al Marinei Regale Grecești, dar și despre importanța Zilei Apelor, sărbătorită la 25 iunie. Tot în aceste documente sunt prezentate câteva activități din luna iulie: o călătorie de studii și o vizită a ministrului Aerului și Marinei la escadrila de monitoare.¹

Și pentru că despre sosirea Navei-școală „Mircea” în țară și activitățile desfășurate în cadrul acestui eveniment, așa cum sunt ele reflectate în Registrul Istoric al Comandamentului Marinei (Regale) am scris pe larg în articolul intitulat *Din isprăvile lui „Mircea”*,² în acest articol vom prezenta cuvântarea Domnului Amiral Bărbuneanu, Comandantul Marinei Regale, susținută cu prilejul plecării navei-școală în călătoria de instrucție, informații despre răspunsul la această cuvântare rostit de domnul Ministru Paul Teodorescu, corespondența dintre Comandantul N.M.S. „Mircea” (Comandorul Roman) și Comandantul Marinei Regale, radiotelegrama adresată Generalului Adj. Paul Teodorescu, Ministrul Aerului și Marinei, precum și itinerariul voiajului.

Materialul prezintă de asemenea informații interesante despre lansarea puitorului, cu prezentarea modului de desfășurare a activităților, discursul ministrului Aerului și Marinei, General Paul Teodorescu, Cuvântarea Majestății Sale Regele, Actul de botez al Navei, ordinul de zi Nr. 6 din 20 Iunie 1939 dat de domnul Amiral Bărbuneanu Comandantul Marinei Regale, dar și câteva informații generale despre nava românească.

*Muzeograf, Muzeul Național al Marinei Române.

¹ Arhivele Militare Naționale Române, Fond Comandamentul Marinei (Regale), Registrul Istoric, dosar 130, ff. 50 – 57.

² Articolul a fost publicat în volumul „Armata română și patrimoniul arhivistic național”, coordonatori: General-locotenent Corneliu POSTU, Colonel inginer Marius-Marian OLTEANU, Editura Centrul tehnic-editorial al armatei, București, 2023, pp. 103 – 111.

Puitorul de mine „Amiral Murgescu” a fost construit în 1939 la Șantierul Naval din Galați după planurile Companiei olandeze I.V.S. care a utilizat materiale autohtone fabricate și furnizate de uzinele Reșița. În vederea participării la operațiunile de luptă din timpul celei de-a doua conflagrații mondiale, la începutul lunii august 1941, puitorul de mine a fost dotat cu o instalație P.A.M. (centură antimagnetică) și a fost camuflat prin piturarea corpului cu figuri neregulate tip triunghi și patrulater, în patru culori. A avut un rol important în cel de Al Doilea Război Mondial, el făcând parte din gruparea de nave port-mine și fiind folosit la operațiuni de minare la mare. Puitorul a executat baraje din Mine de tip „Vickers”, în fața Constanței, la Gura Portiței și în alte zone din Marea Neagră. În aprilie-mai 1944, puitorul de mine „Amiral Murgescu” a făcut parte din grupul de nave participante la operațiunea de evacuare a trupelor proprii din Crimeea. Activitatea acestei nave în flota română se încheie în septembrie 1944 când, în urma notei ultimative a amiralului Oktiabriski, din 29 august, întreaga flotă română de război a fost predată Comandamentului Maritim Sovietic.³

Puitorului de mine i s-a schimbat denumirea în „Don”, elfăcând parte din grupul de nave românești încadrate în flota sovietică ce nu au mai fost niciodată restituite României. A fost scoasă din evidențele flotei sovietice abia în 1988, iar în 1989 a fost tăiată, în acest mod încheindu-se istoria navei.⁴ Vom reda în continuare informațiile așa cum sunt ele prezentate în dosarul cu numărul 130 al fondului precizat.

La data de 14 iunie 1939 are loc lansarea celei dintâi nave de război construită integral la noi în țară, eveniment la care participă Majestatea Sa Regele Carol al II-lea, guvernul, invitați dar și autoritățile militare și civile din oraș.⁵

„Această lansare a avut loc la Galați în șantierele navale în cele mai perfecte condițiuni.

Nava a fost construită în întregime în șantierele Dunărene, cu material național dela uzinele Reșița.

M.S. Regele sosește cu trenul la orele 9 în Galați fiind întâmpinat de:

- 1.) Dl. Rezident Regal al Ținutului Dunărea*
- 2.) Dl. Vice Amiral Bărbuneanu P. Comandantul Marinei Regale*
- 3.) Dl. General Comandant al Garnizoanei*
- 4.) Dl. Prefect*
- 5.) Dl. Primar*

³Ion Ionescu, Georgeta Borandă, Marian Moșneagu, *Noi contribuții la Istoria Marinei Militare Române*, Editura Muntenia & Leda, Constanța, 2001, pp. 135 – 136.

⁴*Ibidem*, p. 136.

⁵A.M.N.R., *loc. cit.*, Registrul Istoric, dosar 130, f. 50.

La ora 9,15 sosește M.S. Regele la S.N.G. trecând cu automobilul pe străzile și centrul orașului splendid pavoazat. La sosirea în șantier a M.S. Regelui toate monitoarele aflate în fața șantierului salută cu 21 de lovituri de tun pe Suveran, care ia loc în tribuna Regală înconjurat de guvern, autoritățile militare și civile și soborul de preoți. După slujba religioasă, M.S. Regele botează nava cu numele „Amiral Murgescu” și sparge tradiționala sticlă de șampanie.⁶

Redăm cuvântările ținute cu prilejul acestei lansări. –

Cuvântarea D-lui General Paul Teodorescu Ministrul Aerului și Marinei.

„Sire,

Din grandioasele serbări dela 10 Mai și dela 8 Iunie, când Națiunea a trecut(ilizibil) în fața țarei și a Regelui ei două din cele mai importante probe de putere armată și formare morală, Majestatea Voastră asistând astăzi, la lansarea celei dintâi nave de război, construită în țară.

Lansarea primului vas de război are pentru noi mai multe semnificații:

-să arate măsura puterilor noastre în domeniul construcțiilor navale.Inginerul și lucrătorul român se dovedește ca un bun constructor de vase de război și foarte adaptabil la o tehnică cu totul specială prea puțin cunoscută nouă.

Marina noastră începe să devină din ce în ce mai tare și ca o consecință firească, moralul său devine din ce în ce mai ridicat.

În sfârșit, Națiunea, prin sporirea Marinei, cu mijloace capabile de apărare a Litoralului, devine mai încrezătoare în puterile ei și mai sigură de viitorul ei. –

Caracteristic este, atât la noi cât și la străini, că sporirea marinei corespunde cu desvoltarea politică și economică a țării.

Fără nicio excepție toate neamurile care au vrut să aibă un viitor, s'au îndreptat spre mare și ocean.

O nouă glorioasă eră se deschide pentru marina română.

Secundat de Dl. Președinte al Consiliului care este pătruns de importanța apărării litoralului ca facor de pace și de prosperitate economică; secundat de asemeni de Dl. Ministru al Finanțelor care a găsit formula financiară cea mai practică, Majestatea Voastră poate să fie sigur că planul naval ce a elaborat cu atâta grijă și dragoste pentru marinarii săi va fi în curând adus la îndeplinire.”⁷

⁶ Ibidem.

⁷ Ibidem, f. 51.

Domnul General Paul Teodorescu a evocat apoi figura Amiralului Murgescu, al cărui nume îl va purta nava și faptele lui din războiul de independență.⁸

„Actuala navă, continuă D-sa, va fi urmată de alte nave de război și peste câțva timp încă altele.

Marina română este în plină ascensiune, grație Majestății Voastre, Înalțului ei Protector și Ctitor. –

Nu este marinar astăzi care să nu știe că marina modernă este opera Majestății Voastre, după cum nu este marinar care să nu-și dea seama de jertfele pe care le face țara cu înzestrarea ei.⁹

Cuvântarea Majestății Sale Regelui

Pentru țara noastră, lansarea primului vas de război construit la noi este un eveniment care va însemna o etapă în istoria dezvoltării marinei noastre și a industriei naționale, căci o țară care poate să construiască un vas de război, a ajuns la un standard industrial cu totul impresionant.

De aceea, primul nostru gând astăzi, la această ceremonie este să mulțumim din toată inima inginerilor, conducătorilor și lucrătorilor cari au muncit să desăvârșească această operă.

Puitorul de mine, care în câteva clipe va lua apă, este unul dintre vasele unui întreg program – program care se va urma cu încredere și stăruință.

Nădăjduiesc ca ceremonia de azi să fie un nou imbold pentru Marina Mea, (ilizibil)

.....

Un fapt care pe Mine Mă bucură este că primul vas de război construit în țara noastră, nu este un vas de Dunăre, - deci va răspunde adevăratului spirit marinăresc. –

Cu această nădejde și cu acest imbold spre un mai mare avânt de mare, numesc acest vas „Amiral Murgescu”, care cu binecuvântare bisericească, va păși în apă, pentru gloria Neamului Românesc și prosperitatea marinei. –¹⁰

Actul de botez al Navei

Iată actul de botez al navei:

„Prin grația lui Dumnezeuși voința națională, Noi Carol II Rege al României, în a patrusprezecea zi a lunii Iunie din anul 1939 și al zecelea an

⁸*Ibidem.*

⁹*Ibidem.*

¹⁰*Ibidem*, ff. 51 – 52.

al Domniei Mele, desăvârșit-Am Eu însumi în portul Galați botezul și darea la apă a noui Mele nave de război:

„Amiral Murgescu”

Construită în șantierele navale din Galați, I-am dat numele acelui marinar desăvârșit în vreme de pace și de război, spre a sluji spre pildă marinarilor Mei.

Fie ca această primă navă de război construită în țara Mea, rod al minței și al muncii românești să chezășuească vremi de nestânjenită înflorire a marinei Mele, pavază și simbol al viitorului neamului pe ape.”¹¹

—
„După lansare Majestatea Sa Regele vizitează șantierele, apoi se imbarcă pe N.M.S. „Mircea” urmat de guvern și este întâmpinat de Comandorul Marinei Regale și Comandantul navei „Mircea”. —

După vizitarea în detaliu a navei, cu aprobarea M.S.Regelui, aceasta ridică ancora și se îndreaptă spre port ancorând în fața palatului navigațiunii române. Aici M.S. Regele pe duneta navei, privește defilarea monitoarelor; care în uralele reglmentare trec în revistă, desfășurând în fața suveranului, a guvernului și publicului de pe cheu, tabloul forței impunătoare a flotei noastre fluviale. —

După defilare M.S.Regele și toți invitații trec la masă pe vaporul „Regele Carol al II-lea”.

La orele 16 M.S.Regele părăsește nava, urcându-se în trenul Regal.¹²

Cu ocazia solemnității lansării navei port-mine „Amiral Murgescu”, domnul Amiral Bărbuneanu Comandantul Marinei Regale, dă următorul ordin de zi cu Nr. 6 din 20 Iunie 1939:

„În ziua de 14 Iunie 1939, cu ocazia primirei M.S.Regelui în gară, a lansării navei port-mine „Amiral Murgescu” în șantierele navale din Galați, a defilării escadrilei celor 4 monitoare tip „Kogălniceanu”, împreună cu două distrugătoare ale Forțelor Maritime, precum și a salutului executat cu urale pe vergi pe nava școală „Mircea” (ilizibil) în cele mai bune condițiuni de ținută, ordine, disciplină și cadență, lăsând o impresie favorabilă Suveranului Țării, Domnului Ministru al Aerului și Marinei, Guvernului, Comandantului Marinei Regale și publicului, fapt ce contribuie la înălțarea prestigiului Marinei Regale și la întărirea forțelor ei în viitor. Doresc ca acest prestigiu, de care se bucură Marina noastră să fie

¹¹*Ibidem*, f. 52; pentru mai multe informații vezi și Constantin Cumpănă, *Puitorul de mine „Amiral Murgescu” a doborât 12 avioane sovietice*, on line <https://rezistent.ro/puitorul-de-mine-amiral-murgescu-a-doborat-12-avioane-sovietice/>, 19.01. 2018, accesat la 30.07.2023.

¹²*Ibidem*.

menționat întotdeauna la înălțimea dovedită cu această ocaziune, prin muncă, disciplină, camaraderie sacrificiu al tuturor dela mic la mare.”

Comandantul Marinei Regale
Vice Amiral - /ss/ Bărbuneanu P.¹³

19 Iunie

Vizita vasului școală „Aris” al Marinei Regale Grecești.

În această zi la ora 7, sosește vasul școală „Aris” la Galați. Vasul a rămas până în ziua de 25 Iunie în Galați, când a plecat spre Constanța. – Are pe bord un echipaj de 588 persoane: 18 ofițeri, 72 elevi și 252 marinari. Joi 22 Iunie, comandantul navei, a făcut vizita protocolară Domnului Ministru al Aerului și Marinei și Domnului Vice Amiral Comandant al Marinei Regale.

25 Iunie

Astăzi se sărbătorește în întreaga țară cu o unanimă și tinerească însuflețire, ziua apelor. Această zi este instituită pentru a preamări rostul și însemnătatea covârșitoare a apelor în existența oamenilor și a națiunilor, meritând a reține interesul și atențiunea tuturor Românilor.

Avem o țară binecuvântată de providență, cu râuri multe, mărginită pe toată granița de Miazăzi, de cel mai mare fluviu din Europa și scăldată la Răsărit de litoralul însoțit al Mării Negre; nici o altă țară din Europa nu are sub acest raport o așezare mai favorizată de soartă. Cea mai însemnată parte a bogățiilor noastre se scurg pe Dunăre și Mare, - atât pe plutele Bistriței și Oltului cât și pe cele mai mari cargoboturi și tankuri de petrol. –

Tâlcul acestei zile este cunoscut: să ne pătrundem cât mai mult de valoarea acestei bogății: – Apa – pe care noi o uităm aproape a o folosi, lăsând-o pe mâna străinilor și fugind de ea. –¹⁴

3 Iulie

Nava școală „Mircea”, abia sosită în țară, numai după o lună și jumătate de pregătire a echipajului, a luat largul pentru perfecționarea tinerelor elemente din școala navală și cea de specialiști. –

Domnul General Adj. Paul Teodorescu, Ministrul Aerului și Marinei, a ținut să onoreze cu prezența sa plecarea navei „Mircea” în prima sa călătorie de instrucție pe Marea Mediterană. Domnia sa a sosit cu avionul fiind întâmpinat la aeroportul Constanța de Domnul ViceAmiral Bărbuneanu Comandantul Marinei Regale.

¹³Ibidem, ff. 52 – 53.

¹⁴Ibidem, f. 54.

La bordul navei se aflau: Dl C'Amiral Schmidt K, Comandor A Popovici, inspector S.M.R., ofițerii Școalei Navale, ofițerii Școalei de Specialități, ofițeri de la unitățile din Constanța, rude și prieteni ai celor ce pleacă. –¹⁵

La bord are loc un serviciu religios, după care Domnul Amiral Bărbuneanu, Comandantul Marinei Regale, ține următoarea cuvântare:

„Sub auspiciile Domniei Voastre, Domnule Ministru, nava „Mircea” pornește astăzi în prima sa călătorie de instrucție cu 11 ofițeri, 26 maeștri, 37 elevi ai școalei navale, 10 elevi din cursul de inițiere marinărească ai liceelor militare, 72 deci din școalele de specialități, sub conducerea comandantului Roman August. Călătoria urmează să se facă în Marea Mediterană, atingând următoarele porturi: Palermo, Toulon, Palma, Insulele Baleare, Gibraltar, Alger, Tripolis, Alexandria, Beirouth, Fanagousta, insulele Cipru și Pireu. –

Această călătorie de studii va dura 75 de zile și are ca scop să desăvârșească instrucția practică a elevilor în cea marinărească învățată în școală și să-i prepare în apriga luptă cu marea, să le desvolte curajul și încrederea, spre a le forma caracterele și a-i iniția în dominarea evenimentelor.

Comandantul, ofițerii, elevii și întreg echipajul sunt mândrii Domnule Ministru, că ați onorat cu prezența D-voastră plecarea lor în această primă călătorie și vă asigură prin comandantul lor de toată gratitudinea.

Această zi de 3 Iulie 1939, va rămâne o dată istorică în analele Marinei noastre Regale. Fie ca numele „Mircea” moștenit prin tradiție să fie dus în lume cu fală și cei ce-l conduc să întreacă în faimă pe cei din trecut. –¹⁶

Domnul Ministru al Aerului și Marinei în răspunsul Domniei Sale arată importanța acestei călătorii de studii, făcută cu nava școală „Mircea”; D-sa a recomandat elevilor să profite cât mai mult din cele ce vor vedea în această călătorie, de care alții, înaintea lor, nu au avut parte. –

Domnul Ministru spune apoi ofițerilor, elevilor și întregului echipaj, că ei reprezintă împreună cu nava „Mircea” o porțiune din teritoriul românesc și recomandă tuturor să se poarte cu demnitate oriunde și cu oricine. –¹⁷

Domnul Ministru Paul Teodorescu a strâns apoi mâna ofițerilor și elevilor, urându-le călătorie frumoasă și plină de învățăminte.

După aceasta a debarcat împreună cu toți invitații.

¹⁵*Ibidem.*

¹⁶*Ibidem*, f. 55.

¹⁷*Ibidem.*

Imediat după debarcarea D-lui Ministru și a oaspeților nava școală „Mircea” a ridicat ancora depărtându-se de cheu în sunetele muzicii militare și a uralelor nesfârșite ale mulțimii venite să asiste la această măreață festivitate. –

Ochi înlăcrămați, gânduri dragi și fâlfâiri de batiste au însoțit nava școală până a dispărut la orizont. Îndată ce „Mircea” a eșit și-a desfășurat velele, luându-și direcție spre Sud, cu destinație spre alte limanuri¹⁸.

Din largul mării se adresează următoarea telegramă:

”D-lui ViceAmiral Bărbuneanu, Comandantul Marinei Regale

Vă rugăm să primiți mulțumiri și asigurarea noastră de muncă și devotament spre a ridica tot mai sus prestigiul Marinei Regale pentru care noi la această călătorie, care începe, vom pune toată priceperea noastră, ca să merite numele de „Mircea”.

Comandantul N.M.S. „Mircea”

Comandor ss Roman

La această telegramă Domnul Amiral Bărbuneanu a răspuns următoarele:

D-lui Comandor Roman

Comandantul navei „Mircea”

Am urmărit cu admirație voltele lui „Mircea” care sub priceperea și energia comandantului și ofițerilor săi a purta cu mândrie tricolorul țării pe apele azurii ale Mediteranei spre fala Marinei Regale.

„Vă mulțumesc pentru sentimentele exprimate, vă urez vânt bun în călătoria ce inaugurați și vă transmit salutul meu camaraderesc: -

Ss Amiral Bărbuneanu¹⁹

Domnul Comandor Roman a mai adresat și următoarea radiogramă:

„D-lui General Adj. Paul Teodorescu, Ministrul Aerului și Marinei”

„Ridicând mândria pavilionului lui N.M.S. „Mircea” ne simțim mândri de încrederea Dvs. și sub ocrotirea pavilionului țării noastre, ne despărțim de Constanța în convingerea că la înapoiere vom mări verigele din lanțul glorios al Marinei Regale și pornim cu mai multă încredere în viitorul neamului nostru pe mare. –

Ss Comandor Roman²⁰

Astăzi a început nava școală „Mircea” prima ei călătorie de studii: -

¹⁸*Ibidem.*

¹⁹*Ibidem.*

²⁰*Ibidem.*

Itinerariul voiajului bricului „Mircea”

Constanța – Palermo

Palermo – Toulon

Toulon – Palma 22 – 24 Iulie

Palma – Gibraltar 26 – 31 Iulie

Gibraltar – Alger 2 – 5 August

Alger – Alexandria 10 – 19 August

Alexandria – Constanța 25 August – 8 Septembrie

Ultima etapă a voiajului modificată și precipitată din cauza evenimentelor internaționale a constituit totuși o bună ocaziune amarinarea prin vreme aspră de lungă durată.

Bilanțul călătoriei Bricului „Mircea” în Mediterană se soldează cu un parcurs de 5352 Mm.

În 877 ore de marș cu o viteză medie de 6,5 noduri, din care cu vele 1828 Mm. În 584 ore, adică un procent de 65%. Prima călătorie a navei școală „Mircea” care deschide seria călătoriilor de instrucție pentru...²¹ (ilizibil!)...

.....
11 Iulie

Călătoria de studii organizată de Marele Stat Major, sub conducerea D-lui General Țenescu, Șeful Marelui Stat Major.

La această călătorie au luat parte:

-Dl. General Adj. Mihail, Subsecretar de Stat al M.A.N.

-Dl. General Inspector Armată Mataș

-Dl. General Inspector Armată Ciupercă și

-36 Generali comandanți de Mari Unități.

Din Marina Regală:

-Dl. ViceAmiral Bărbuneanu P., Comandantul Marinei Regale.

-Dl. C'Amiral Schmidt V., Comandantul Litoralului Maritim

-Dl. C'Amiral Koslinski Gh., Comandantul Diviziei de Dunăre

-Dl. Comandor Georgescu Ioan, Șef Stat Major din C.M.R. și

-Dl. Comandor Voinescu V., Șeful Bir Marinei din M.St. M.

Călărași:

S-a făcut expunerea acțiunii Div. a IV-a pe Dunărea și sprijinul pe care poate să-l dea Marina cu navele pe Dunăre. La orele 13, se trece dela Călărași la Silistra.

Silistra orele 13.

În după amiaza zilei s'a expus acțiunea Div. a X-a după care s'a plecat la recunoaștere în teren. –

²¹Ibidem.

12 Iulie Silistra – Bazargic

Continuarea recunoașterilor în teren pentru Div. a X-a; expunerea acțiunii Div. a IX-a și recunoașterea în teren. –

Domnul ViceAmiral Bărbuneanu pleacă la Balcic, unde inspectează canoniera „Cpt. Junimea”

13 Iulie Bazargic

S'a expus acțiunea Corpului X de Armată și sprijinul pe care Marina poate să-l dea dela Mare.

Călătoria se termină la Constanța

După amiază Domnul ViceAmiral Bărbuneanu a inspectat submarinul „Delfinul” reîntors de la andocare (șantierele de la Istanbul) mulțumind atât echipajului N.M.S. „Delfinul” cât și echipajului N.M.S. „Constanța”, - pentru munca depusă în șantier, citându-i prin ordin de zi pe Marină.

14 Iulie

Domnul Ministru al Aerului și Marinei pleacă la Giurgiu fiind însoțit de Domnul ViceAmiral Comandant al Marinei Regale.

La Giurgiu se află escadrila de monitoare sub comanda D-lui Comandor Zlatian Paul.

Domnul General Adj. Paul Teodorescu, Ministrul Aerului și Marinei, inspectează fiecare navă în parte, înapoindu-se seara la București, împreună cu Dl. ViceAmiral Bărbuneanu Comandantul Marinei Regale.²²

IMPORTANT EVENTS IN THE FIRST HALF OF THE 1939 REFLECTED IN THE HISTORICAL REGISTRY OF THE ROMANIAN NAVAL COMMAND

-abstract-

Key Words: Historical Registry, Minelayer, Amiral Murgescu, training voyage, school ship Mircea.

In our efforts to exploit the Naval Command fund, with its historical registry, which we started in 2021, we reached the stage of presenting two important events in the history of the Romanian Naval Navy for 1939: the launch of the Amiral Murgescu minelayer and the first training trip of the school-ship Mircea in the Mediteranean.

²²*Ibidem*, ff. 56 – 57 .